

ПОЗОРИШТЕ.

УРЕЂУЈЕ А. ХАЦИЋ.

ИЗЛАЗИ ЧЕТИРИ ПУТА ПРЕКО НЕДЕЉЕ. — СТОЈИ ЗА НОВИ САД 40, А НА СТРАНУ 60 НОВЧИЊА МЕСЕЧНО. — ЗА ОГЛАСЕ НАПЛАЂУЈЕ СЕ ОД ЈЕДНЕ ВРСТЕ 3 И 30 НОВ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ.

ШКОЛСКИ НАДЗОРНИК.

(Наставак.)

Петровић. Докле?... Шта ја знам?... Докле вуче коњ у тањигама? Докле може! Не био се родити за учитеља, већ за министра.

Ката. Слушај, човече!.. Како би било, да ми нашу децу оженимо! Нека је Станко у кући, на где нас двоје животаримо, моћи ће и они.

Петровић. Од тога не ће бити ништа!

Ката. Али помисли само —

Петровић. Ја ти рекох, да од тога не ће бити ништа! Ја не ћу да од једног просијака направим два. Док Станко не добије штације, дотле од сватова нема ништа. То си већ сто пута чула, па ти ево и опет жажем! (Шмргне.)

Ката. (Уздане.) Сирота моја Савета!

Петровић. Сирота моја Савета!.. Ви женске друго ништа и не знате већ уздицати и јадиковати. На срећу што је Савета паметна девојка, са свим на мене, па задовољно сноси своју судбу.

Ката. Ја знам како је њој!

Петровић. Шта ти знаш? Ви жене друго ништа и не знате, већ нагађати како је коме. Сад си ти увртила себи у главу, да је Савета незадовољна... Ал' збиља, где је Савета? Не видех је цело после подне?

Ката. За цело је у башти. Знаш да она себи увек нађе посла. (Устане, отвори прозор и гледа). Да боме, да је у башти! Бере цвеће и пева. — Слушај само, како лепо пева. (Чује се песма „Горо, горо ви-сока си!“).

Петровић. (По свршетку песме.) Хм! „Ја не могу сретна бити, тебе драгог задобити.“ А шта ћу ти ја?... Ја би то желео од свет срца. Станко је ваљан и честит млад човек... Ал' све бадава... штацију прво, штацију, понда нека вам је благословено!

Ката. (Виче кроз прозор.) Савета рано! Доста имаш цвећа, оди горе, препеће те сунце! (Врати се са прозора.) Ево је где иде, слатко моје дете!

Петровић. Све све — али само штација!

ПРИЗОР II.

Савета и пређашњи.

Савета. (Утрчи у собу са цвећем у руци.) Слатки мој отац! (Пољуби га у руку.) Слатка мати! (Пољуби је у руку.)

Ката. А где си ти, дете моје, цело после подне?

Савета. Била сам у башти!

Ката. Па шта си толико времена чинила?

Савета. Од свачега по мало! — У башти има ваздан посла... Привезала сам гране од крушке, хоће да се сломи, тако су родиле... Понда сам мало и плевела. Знате, мати, ваздан поникао коров!.. Понда сам пресађивала цвеће... Ох, да видите само, мати, како је лепа моја хортензија... Пуна пунцата цвета, а у наоколо лишће зелено, па једро, да је то милина погледати... Па тек фуксија да видите каква је... Двоструба, па угасито црвена као ватра... А ружа, мати, ружа што је лепа, то се не да ни изрећи.

Ката. А шта ћеш с тим цвећем, што ти је у руци?

Савета. (Стидљиво.) Ово ћу дати Станку... Знате, мати, да он воли цвеће!

Петровић. Да, да! Станко воли цвеће, а ти Станка.

Савета. Отац, а зар он мене не воли?

Петровић. А ко тебе не би волео, слатко моје дете? (За себе.) Само да је штације, штације!

Савета. Понда сам још нешто радила.

Ката. А шта то?

Савета. Читала сам нову књигу од Станка још у рукопису... Ала је лепа, мати, читајте је само... Био један сиромаш дечко без отца и матере, па био на занату, па се добро владао, понда отишао чак у Америку, па се тамо сиромаш разболео од жутице, понда се на њега смиловали црнци,

а он их је после, кад је оздравио, у свачему поучавао, а они њему опет давали злата, па тако постао врло богат, па и данас живи сретно и — оженио се. Јел'те да је то лепо? Ту је књигу Станко превео, ал' има што је и сам саставио. Зар то није лепо од њега?

Ката. Да боме да је лепо!

Петровић. Хм! па каква му је хасна, кад опет за то не може да добије штације.

Савета. Па зар он никад не ће добити учитељскога места!

Петровић. Шта знам ја!.. Тако изгледа, кад ево већ трећа година, како заман тражи.

Савета. Па — ако не добије места, онда... зар онда... зар се онда не може женити?

Петровић. Какво је то питање од тебе?

Савета. Ви се отац срдите — опростите, ја сам се зарекла.

(Наставиће се.)

Д Ш С Т И Њ И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Записници Ђаволови“) драма у 3 раздела давана је 25 јануара о. г. Премда је овај комад доста познат новосадској публици, инак беше кућа пуна, јер не само да од претплатника једва ако је когод изостао, него и непретплатена места беху са свим распродата. Тако зване позоришне публике било је дакле у пуном броју. Овај појав по себи не би имао никаквог значаја — изузимајући позоришну благајну, по коју само користан може бити, — по поређењу га са другим по позоришну касу мање корисним појавама, заиста има значаја: карактерише укусу позоришне публике, а то је, да позоришна публика не само воли, већ рекао бих најволи француску романтику. Што позоришна публика воли француску романтику, то је са свим наравно, јер је француска романтика заиста занимљива, те кад знамо, да у остале позоришне цели иде и занимљивост, онда немамо ништа да приметимо, ни на укусу публике, ни на позоришну управу, која укусу овај подрађује. Са свим је другачије, ако позоришна публика најволи француску романтику, јер онда комади те врсте могу само штетни бити, штетни пак за то, што ће: прво истиснути сваку, ма и најбољу драму, или најбољу снајвну игру; друго за то што ће — особито млађи свет — навикнути таквим

назорима, какви могу бити само у француским вишим круговима, где су се одомаћили са своје пикантерије и своје повести, но какви за нас Србе никако нису.

Ове штетне последице тим су сигурније, што је француска романтика заиста врло занимљива, врло вештачки замишљена и израђена, врло пикантна и нова, и особитом финоћом за то удешена, да нам чува наше обмане, и што услед тога ми Срби већ по самом нашем темпераменту врло смо наклоњени на то, да је оберучке пригрлимо.

Да је све то тако, показаће нам сам комад. Робен је главни јунак, па јесмо ли на чисто с њиме?

Робена је изабрао „Марсељак муж поштен“, да спасе бароници Ронкролеској част и имање од њених неваљалих рођака. Од Робена дакле ишчекујемо узор ваљаности. Да се то посведочи романтичним начином, — јер комад је већ једаред романтичан — је ли било баш нужно, да се Робен као привидан Ђаво нацрта. Је ли корисно ма и привидног Ђавола за узор ваљаности узети и тако лепо нацртати, да ће се многим лепши чинити од самог анђела? Или је то можда за то учињено, што се држи, да онаквим неваљалицама, као што је Маркез Лормен и кавалер Рапинијер, само Ђаво може доскочити?.. Држимо, да не! Робен је за то привидан Ђаво, што је Ђаволски обли

врло пикантан. Но хајд'мо даље! Робен је, нашав се са бароницом и њеном ћерком Маријом код закупнице Жиранке, верац својој мисији и одушевљен за њу, узео бароницу и њену кћер у своје закриље. Да ли без интереса? Не! Он тражи за то себи руку маријину. Но, то још није чудо! Марија је лепа девојка, али је л' довољна сама лепота њена, да је Робен заволи онда, кад знамо, да он њу није познавао — или можда тек из виђења само, — дакле да не зна је ли она добра, је ли му наклоњена и шта ја све знам. Не изгледа ли, да је довољно за срећу девојке, ако је лепа и баронеса? Хајд'мо даље. У другом чину почиње Робен свој задатак. С каквим средствима? Маркез Лормен је издајца француског народа, а сада се иште за посланика. Робен зна за ову тајну, зна да је Маркез узрок толиких несретних жртава, зна да Француска таквог човека не само да не би учинила својим послаником, већ би га као простог зликовца казнила, па ипак, да постигне своју цел, обриче ћутање и готов је све доказе против Маркеза уништити. Истина да Робен има племениту цел, али јесу ли племенита и средства, којима до ње долази? Исто то чини и са кавалером. Што се грофице Сернијеве тиче, њена је тајна тренутак, у коме беше љубав јача од памети. Прашта се, али јој за то не можемо дозволити, да баш тако јако презире свога мужа, од кога није ни сама боља. Па како су кажњена ова три рођака? За љубав ефекта у заплету, да се публика онда, кад већ мисли да је свему крај, још једаред новом и то највећом препреком изненади, морадоше писма и документи изгорети и тако сва три рођака без икакве каштиге остати. Ја верујем, да писма нису смела доћи на траг у руке Робену, јер да је он изменио писма за изјаве, којима би рођаци бароници иметак повратили, изгледала би цела ствар проста трговина, и то не баш најпоштенија. Робену је дакле од части му доста уштеђено, али је л' тиме оправдано то, да Маркез и Кавалер остану некажњени? Или можда висока аристократија може и онда, кад вешала заслужује, некажњена остати?

Ето, од прилике, какве назоре развија француска романтика, и не рачунајући којекакве претеране, неприродне, шта више и немогуће ствари. Тако је за љубав тога, да се Робен одмах с почетка за ђавола држи, изнесена та физичка немогућност, да у исто доба и јака киша пада, и јаки ветар дува и грми и сева и још да је зимње доба и камин да се греје. Тако је претерано, да Робен у другом чину при крају не познаје баронице и њене кћери онда, кад зна, да је украђен лик њеног мужа, или ако их баш и није могао познати, онда је претерано, да за две непознате женске свој живот жртвује.

Све ово за то је само наведено, да се види, како француска романтика уме својим пикантеријама,

својом вештином замишљаја, својим вештачким склопом да обмане наша чула, да нас и нехотице навикне на такве назоре, какви би и по нас и по наше позориште могли бити само од штете, ако би нас француска романтика пре свега највише привлачила. Велим „пре свега највише,“ јер донасти се ипаче и може и мора, а допадање наше довољно ће оправдати ма и сама она једна сцена, у којој је писац са Жаном Готјеом показао, да се и без много речи могу измамити сузе из очију.

Представа тога вечера даје се са неколико речи оценити: испала је врло добро. Улоге беху добро подељене и у добрим рукама. Ружић слободно може своју улогу (Робен) уврстити међу оне, у којима је вичан да по једну врсту своје уметности на видело изнесе. Бранији је пала у део једна од оних ретких улога (Жан Готје) у којима мало речи велики утисак чине; особито кад се оно мало речи онако добро схвате и изрекну, како то разне варијације захтевају, и како их је Брани схватио и изрекао. На Ранићу (Валентину) опазилисмо са задовољством, да је умеренијим понашањем и у кретањима и у говору само увећао комичан ефекат. Ружићка (грофица Серни) уме и незнатне улоге својим уметничким даром да зачини. Савићева (Марија) као да је на путу, да постане љубимицом наше публике. Споменућемо још, да су Маринковићка (бароница), Зорић (маркез), Суботић (кавалер) Ј. Поповићева (Жиранка) и Лесковић (граф Серни) са свим добро одговорили својим задатцима, што смо од њих четворо и очекивали, док нас је последњи и преко нашег очекивања пријатно изненадио. К. Т.

П О З О Р И Ш Т Е.

* (Зборник позоришних дела.) Управа народног позоришта у Загребу наумила је да настави издавање „Зборника позоришних дела“, које је негда започело драговољачко друштво. Почеће са јурковићевим шалвим играма. Ово је врло корисно предузеће. Тако ће порастати драматска књижевност наша, и интерес публике за позориште знатно ће се подићи. И наш позоришни лист на то смера, доносићи позоришна дела, која ће после прештампати у особите књижице. Још ако не изостане Београд, који може онајпре тако што да чини, то ћемо на скоро имати леп позоришни зборник.

* (Српско позориште у Сиску.) Позоришно друштво под управом Лазе Поповића налази се сад у Сиску, одакле ће касније ићи у Петрињу, а после у Карловац.

* (Позориште у Пожези у Славонији.) Ђаци 4. 5. и 6. разреда представљали су 23. дек. пр. год. у кући за сирочад „Саћурицу и шубару“ на задовољство гледалаца.

Издаје управа српског народног позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

ПРЕТПЛАТА.

ПРЕДСТАВА 17.

БРОЈ 11.

У НОВОМЕ САДУ У ПЕТАК 28 ЈАНУАРА 1872

У НОВОЈ ПОЗОРИШНОЈ ДВОРАНИ

П Р В И П У Т :

МАРИЈА СТУАРТОВА.

ЖАЛОСНА ИГРА У 5 ЧИНОВА, ОД Ф. ШИЛЕРА, ПРЕВОД С НЕМАЧКОГ.

О С О Б Е :

Краљица Јелисавета	Драг. Ружићка.	Белијевр	Рашић.
Марија Стјуартова	Ј. Маринковићка.	Огељ	Пешић.
Гроф Лестер	Ружић.	Часник	Соколовић.
Гроф Шрусбери	Зорић.	Паж	Љуб. Зорићева.
Барон Борли	Суботић.	Давизон	Недељковић.
Витез Палет	Лесковић.	Мелвил	Лукић.
Мортимер	Брани.	Маргарита	М. Савићева.
Ана Кенедијева	Ј. Поповићева.	Бургојин	Станчић.

Шериф, придворници, слуге јелисаветине, слуге и слушкиње маријине.

Улазне цене: Седиште у кругу 1. фр. а. вр. — Седиште првога реда и на страни 80 н. а. вр. — Седиште другога реда и на страни 70 нов. а. вред. — Седиште трећега реда 50. н. а. вр. — Стајање 40. н. а. вр. — Галерија 20. н. а. вр. — Ђаци, деца, али само уз своје родитеље, и војници до наредника плаћају 20. н. а. вр.

У недељу 30 јануара први пут (ван претплате): „ЦАР ПЕТАР ВЕЛИКИ КАО ЛАЂАР.“ Шаљива игра у 2 радње, с француског превео Милутин И. Стојановић. За тим: „ДА ЈЕ МЕНИ ЛЕЋИ ПА УМРЕТИ.“ Лакрдија у 1 радњи, по немачком за српску позорницу удесио С. Рајковић.

Поједини бројеви овога листа продају се обдан по 5. н. а. вр. и то: у трговини Пере Попадића, Паје Миросављевића, Стеве Ратковића и Јоце Филиповића, у срп. народној задружној штампарији, у позоришној писарници и у вече на каси.

ПОЧЕТАК У 7 А СВРШЕТАК У 10 И ПО САХАТА.